

SOCIETAT ▶ MANRESA

LA MANRESA DE LES BASES (8): LA POLÍTICA MUNICIPAL

125
ANYS

Una ciutat marcada pel bipartidisme

► La Llei municipal de la Restauració del 2 d'octubre del 1877, que subordinava les autoritats locals al governador civil, i que va tenir vigència fins a l'any 1924, va regir la política municipal de Manresa des de final del segle XIX fins a la primera del XX

Francesc Comas

MANRESA

La política municipal de Manresa a final del segle XIX i la primera del XX es regia per la Llei municipal de la Restauració del 2 d'octubre del 1877, que subordinava les autoritats locals al governador civil i que va tenir vigència fins a l'any 1924.

Aquesta llei proclamava que els ajuntaments eren corporacions político-administratives i que no tenien caràcter polític, conceptes que amagaven la realitat d'uns ajuntaments sotmesos a la política del govern o als polítics de torn en un moment històric dominat pel bipartidisme dels partits dinàstics: conservadors i liberals. I en unes conteses electorals on predominaven les actituds caciquils i les tupinades, perquè a les eleccions només una minoria podia participar en la vida pública local. Així, l'any 1889 solament podien ser elegits 468 manresans (el 2,3 % de la població) i només 1.373 podien votar, el 7%.

Sufragi universal masculí

La llei electoral del juny de l'any 1890 va establir el sufragi universal masculí, que declarava que podien votar tots els homes que fossin més grans de vint-i-cinc anys i amb dos anys de residència en el municipi.

La ciutat de Manresa, que a la primera dels anys noranta havia superat els vint mil habitants, estava dividida en cinc districtes i

La façana de l'ajuntament de Manresa a la primera del segle XX

onze seccions que escollien vint-i-quatre regidors cada dos anys. L'alcalde era elegit en votació de segon grau pels consellers municipals, però, com en totes les ciutats que eren cap de partit judicial, el rei podia, a proposta del govern, nomenar directament alcalde un dels consellers (alcalde de Reial Ordre). No cal dir que, durant l'època del bipartidisme, el partit governant va utilitzar moltes vegades aquesta prerrogativa per situar «un dels seus» al capdavant del poder local.

En les primeres eleccions municipals amb sufragi universal masculí hi va haver a Manresa una participació quasi del 50%, que va

anar baixant cada dos anys, amb un valor mínim de l'11% el 1895.

El bipartidisme que marcava la política estatal també es reproduïa a escala local. El grup conservador que seguia les directrius de Cánovas del Castillo era dirigit per l'advocat Manuel Oms i de Prat, administrador de la Caixa d'Estalvis de Manresa, i, més endavant, per l'advocat i propietari Pere Arderiu, mentre que el partit liberal, també anomenat fusionista, tenia com a representant l'advocat Josep Fàbregas i, més endavant, el procurador Joaquim Solà.

Els republicans manresans formaren molt grups i divisions que els van fer perdre poder. Forma-

ren la coalició Unió Republicana, dirigida pel comerciant Francesc Llatjós, però la coalició es va partir per formar un nou grup que sota el nom de Centre de Fusió Republicana va ser dirigit per l'advocat Maurici Fius i Palà.

La Lliga Regional de Manresa

Els catalanistes van fundar el 1890 la Lliga Regional de Manresa i l'objectiu principal de l'associació era la regeneració de Catalunya i la defensa i reivindicació dels seus drets. Entre els seus dirigents destacaven el metge i humanista Oleguer Miró, l'advocat Marià Vallès i el periodista Lluís Espinalt.

La Lliga Regional de Manresa,

«La llei electoral declarava que podien votar els homes més grans de 25 anys i amb dos anys de residència al municipi»

«Els catalanistes van fundar el 1890 la Lliga Regional de Manresa per a la regeneració de Catalunya»

adherida a la Unió Catalanista, va ser l'organitzadora de la primera Assemblea de delegats de la Unió Catalanista, que es va fer al saló de sessions de l'ajuntament de la nostra ciutat els dies 25, 26 i 27 de març del 1892, i en la qual es van redactar una sèrie de punts per a una Constitució Regional Catalana, document que es coneix amb el nom de les Bases de Manresa i del qual enguany es commemoren els 125 anys.

Altres tendències eren els carlistes, que moltes vegades s'agrupaven amb el grup conservador i republicans progressistes, entre d'altres. A la primera del segle XX es va mantenir la divisió en dos blocs ideològics que lluitaven per dominar l'ajuntament i dirigir l'administració de la ciutat. El bloc conservador estava format per partidaris de la Lliga Regionalista, antics conservadors, tradicionalistes i carlistes. El bloc reformista comprenia des dels antics liberals dinàstics fins a la majoria de les tendències republicanes; des dels federals fins als llerrouxistes. Moltes vegades, l'actuació i aliances de cada grup estaven més relacionades amb qüestions personals que no amb motius ideològics.

L'APUNT

Alcaldes que van deixar petja

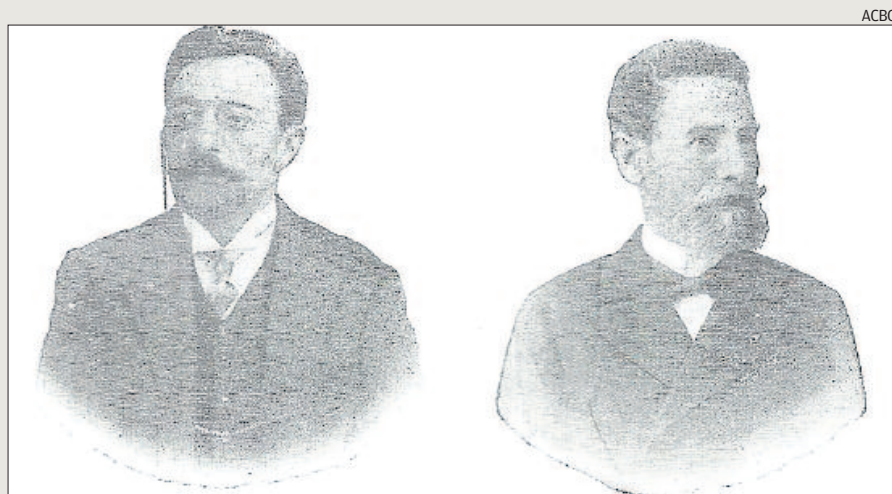
► Els regidors que eren escollits com a representants dels manresans a l'Ajuntament hi anaven moltes vegades a defensar els interessos del sector que representaven, i no pas amb una opció política o un programa per a la ciutat. I una gran part dels consellers anaven a l'Ajuntament per controlar el funcionament de la part administrativa i a vetllar pels seus interessos o per al del sector professional o social que defensaven.

I és que la llei municipal del 1877 havia donat una sèrie de competències als ajuntaments sobre temes urbans, com l'obertura de carrers, places, passeigs i vies de comunicació; empedrats, enllumenat i clavegueram; fires i mercats; abastament d'aigües; escorxadors i serveis sanitaris, entre d'altres. Moltes accions municipals eren promogudes i fomentades pels propietaris dels terrenys o aturades si n'atacaven els interessos.

Des del 1886 fins al 1906 –període cronològic d'aquesta sèrie– hi va haver un total d'onze alcaldes, tres dels quals van repetir càrrec. La major part d'ells eren advocats, hisendats, fabricants, procuradors o prohoms de la ciutat, com Manuel Oms i de Prat, Pere Arderiu Brugués, Francesc Llatjós Perromon, Josep Bosch i Carreras, Josep Fàbregas i Solà, Francesc Gallifa Gomis, i Ignasi March i Batlles.

D'aquests onze alcaldes, només dos han esdevingut amb el pas del temps personatges significatius dins de l'imaginari de la ciutat; ens referim a Maurici Fius i Palà i Pere Armengou i Mansó, que han merescuts els honors de donar nom a una plaça i un carrer del centre de la ciutat.

El republicà Maurici Fius i Palà, alcalde en diferents ocasions, es va preocupar per la instrucció, creació de l'Escola d'Arts i Oficis,

Maurici Fius i Palà i Pere Armengou i Mansó

i per les qüestions higièniques i sanitàries com el clavegueram, aigua potable als barris perifèrics i l'ampliació de l'hospital, entre altres actuacions. Durant el llarg mandat de

Pere Armengou i Mansó, de la Lliga, es va fer l'escorxador, l'acabament del carrer del Bruc, la concessió de l'institut i el projecte de prolongació del Passeig de Manresa.

ACBG